

NPC reder ut: Resurser för ringa narkotikabrott och lite till

I den narkotikapolitiska debatten fokuseras ofta på antalet narkotikabrott inom Sverige. Tesen som förs fram är att då 90 procent av alla narkotikabrott är ringa brott (innehav och konsumtion), så skulle man kunna frigöra denna resurs och använda den till annan polisiär verksamhet eller till vård och behandling. Det faktum att ökningen över tid framförallt gällt ringa brott, tyder också på att polisen prioriterar det istället för grövre brottslighet.

Men stämmer tesen? Är det så att det, vid till exempel en avkriminalisering, finns stora resurser att frigöra? Det tittar vi närmare på i detta PM.

Liksom inom andra narkotikapolitiska fält saknas en del statistik och uppföljning, vilket gör det svårt att ge exakta svar – men förhoppningsvis kan analysen nedan bidra till fler perspektiv på en komplex verksamhet.

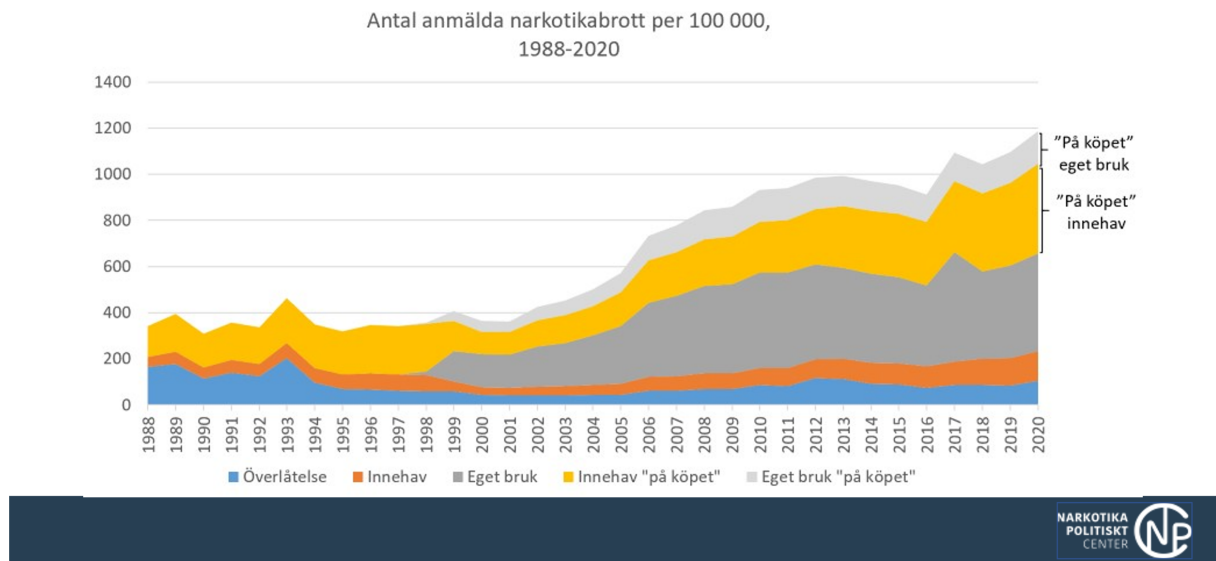
Sammanfattning

Även om antalet ringa brott av både konsumtion och innehav utgör 90 procent av antalet anmälda narkotikabrott innebär det inte att 90 procent av polisens tid ägnas åt dessa. Om ett ringa brott tar cirka fyra timmar att hantera och vi räknar med två poliser per ärende blir det vid 100 000 anmälningar cirka 400 årsarbetskrafter. Till det tillkommer utbildningsinsatser och spaningstid. Totalt är det enligt BRÅ 1300 årsarbetskrafter som arbetar med hela fältet narkotikabrottslighet – inklusive överlåtelsebrott, förbyggande insatser och annat.

Antalet ringa brott speglar inte polisens aktiva spaningsinsatser. Många brott kommer så att säga på köpet när tillslag görs vid annan brottslighet som misshandel, inbrott eller trafikonykterhet. Vad gäller konsumtion kan det, enligt BRÅ, röra sig om 25 procent av fallen. När det gäller innehav finns studier som pekar på storleksordningen 75 procent. Även vid en avkriminalisering skulle ett antal ringa innehavsbrott kvarstå, då gränsen idag går vid till exempel 50 gram för cannabis, medan en avkriminaliseringsgräns troligen skulle sättas lägre, till exempel vid 10 gram.

En jämförelse mellan den inrapporterade statistiken för eget bruk och eget innehav och en justerad graf, där de narkotikabrott som sker "på köpet", där annan brottslighet är huvudsakligt brott, ser ut som i figuren nedan. Då räknas enbart 75 procent av konsumtionsbrotten in samt 25 procent av innehav.

Anmälld statistik vs justerad

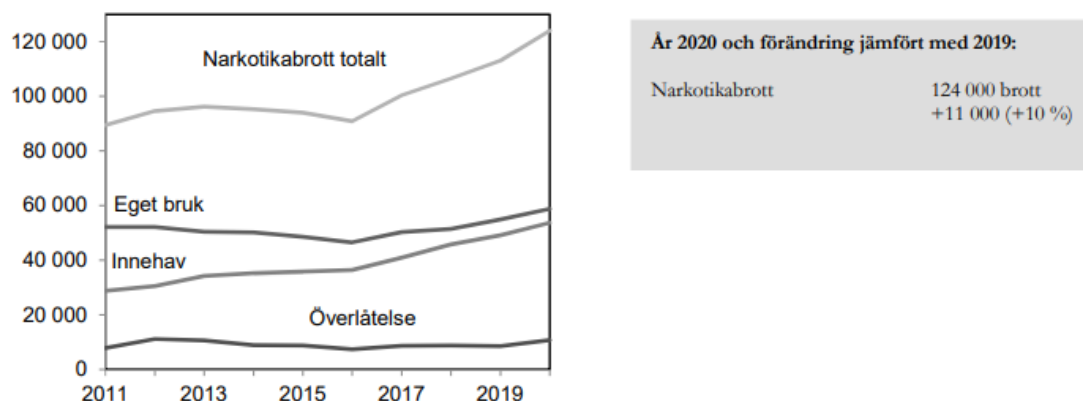

Totalt sett tycks det vara relativt få resurser som finns att omfördela vid en avkriminalisering. Då Polismyndigheten är nationell, och vård och behandling ligger under region och kommun, skulle denna besparing knappast komma vård och behandling till del.

Som parentes kan nämnas att det faktum att man blir av med sitt körkort i nykterhets- hänseende i princip inte handlar om kriminaliseringen och rör relativt få personer under kort tid. Under 900 personer berörs årligen för både alkohol- och narkotikarelaterade fall.

Huruvida antalet anmälningar av ringa narkotikabrott ligger på rätt nivå i förhållande till antalet överlåtelsebrott, skulle vara intressant att gå till botten med.

Brotten tar olika tid i anspråk

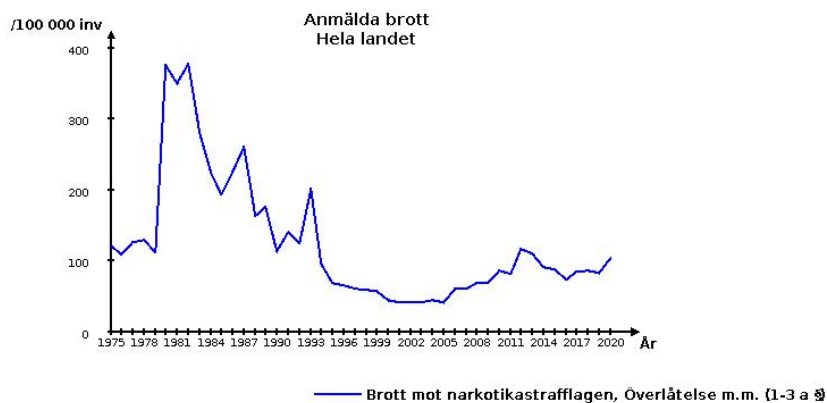
Figur 38. Antal anmälda narkotikabrott, åren 2011–2020.

Ett första konstaterande med grafen ovan är att den enbart visar antalet narkotikabrott och inte tiden det tar för olika typer av brott. Ett enda överlåtelsebrott kan ta veckor eller månader att hantera från spaning till tillslag, medan ett ringa narkotikabrott tar tre till fyra timmar. Det senare tar alltså, vid 100 000 anmälda fall av ringa brott, totalt cirka 400 000 timmar eller knappt 200 årsarbetskrafter effektiv tid av över 20 000 poliser. Nu ska sägas att poliser mellan dessa ärenden av ringa brott även behöver spana och utbilda sig – och vid vissa tillfällen är de två som arbetar. Men även om vi skulle dubbla årsarbetskrafterna till 400, är det ändå relativt få årsarbetskrafter sett till totalen.

Totalt sett räknar polisen med att de har 1300 årsarbetskrafter som arbetar med narkotikafrågor. Där ingår ringa brott, men även förebyggande och överlåtelsebrott. Detta antal kan dock ha ökat i takt med att fler arbetar inom polisen.

Överlåtelsebrott

I grafen med totala antalet narkotikabrott (i stycket ovan) ser överlåtelsebrotten ut att vara få, i förhållande till ringa brott. Ser vi enbart på överlåtelsebrott har de legat betydligt högre historiskt, men har också ökat något sedan de låga nivåerna i början av 2000-talet samt omorganisationen av polismyndigheten kring 2015.

Nedan finns en autentisk tabell för straffvärden, utifrån enbart narkotikans art och mängd, (bild hämtad från en anslagstavla på en polisstation i Sverige). Där framgår att gränsen för ringa brott går vid under 50 gram. Om Sverige avkriminaliserar skulle gränsen gå betydligt lägre. Kanske vid 10 gram som regeringen i Norge föreslog (ett förslag som inte gick igenom)? Det betyder i så fall att alla beslag mellan 11–49 gram fortfarande skulle vara kriminaliserade och betraktas som brott på samma sätt som idag.

Från Drogrådgivningsgruppen sammanträdde 2017-09-25

Gratifikationsindex	Anzahlkosten (kg)	Caroten (kg)	Ertrag (kg)	GWR (kg)	Norme (kg)	Kat (kg)	Kohlen (kg)	Optime (kg)	Rezeptur (kg/100)	Substanz (kg)	Leistung (kg)	Transfudat (kg)
0,5	5	50	5	50	0,05	4	0,4	0,34	2500	4	100	20
1	10	100	10	100	0,1	8	0,8	0,68	5000	10	200	40
2	15	150	15	150	0,15	12	1,2	1,02	7500	15	300	60
3	20	200	20	200	0,2	16	1,6	1,36	10000	20	400	80
4	25	250	25	250	0,25	20	2,0	1,70	12500	25	500	100
5	30	300	30	300	0,3	24	2,4	2,04	15000	30	600	120
6	35	350	35	350	0,35	28	2,8	2,38	17500	35	700	140
7	40	400	40	400	0,4	32	3,2	2,72	20000	40	800	160
8	45	450	45	450	0,45	36	3,6	3,06	22500	45	900	180
9	50	500	50	500	0,5	40	4,0	3,40	25000	50	1000	200
10	55	550	55	550	0,55	44	4,4	3,74	27500	55	1100	220
11	60	600	60	600	0,6	48	4,8	4,08	30000	60	1200	240
12	65	650	65	650	0,65	52	5,2	4,42	32500	65	1300	260
13	70	700	70	700	0,7	56	5,6	4,76	35000	70	1400	280
14	75	750	75	750	0,75	60	6,0	5,10	37500	75	1500	300
15	80	800	80	800	0,8	64	6,4	5,44	40000	80	1600	320
16	85	850	85	850	0,85	68	6,8	5,78	42500	85	1700	340
17	90	900	90	900	0,9	72	7,2	6,12	45000	90	1800	360
18	95	950	95	950	0,95	76	7,6	6,46	47500	95	1900	380
19	100	1000	100	1000	1,0	80	8,0	6,80	50000	100	2000	400
20	105	1050	105	1050	1,05	84	8,4	7,14	52500	105	2100	420
21	110	1100	110	1100	1,1	88	8,8	7,48	55000	110	2200	440
22	115	1150	115	1150	1,15	92	9,2	7,82	57500	115	2300	460
23	120	1200	120	1200	1,2	96	9,6	8,16	60000	120	2400	480
24	125	1250	125	1250	1,25	100	10,0	8,50	62500	125	2500	500
25	130	1300	130	1300	1,3	104	10,4	8,84	65000	130	2600	520
26	135	1350	135	1350	1,35	108	10,8	9,18	67500	135	2700	540
27	140	1400	140	1400	1,4	112	11,2	9,52	70000	140	2800	560
28	145	1450	145	1450	1,45	116	11,6	9,86	72500	145	2900	580
29	150	1500	150	1500	1,5	120	12,0	10,20	75000	150	3000	600
30	155	1550	155	1550	1,55	124	12,4	10,54	77500	155	3100	620
31	160	1600	160	1600	1,6	128	12,8	10,88	80000	160	3200	640
32	165	1650	165	1650	1,65	132	13,2	11,22	82500	165	3300	660
33	170	1700	170	1700	1,7	136	13,6	11,56	85000	170	3400	680
34	175	1750	175	1750	1,75	140	14,0	11,90	87500	175	3500	700
35	180	1800	180	1800	1,8	144	14,4	12,24	90000	180	3600	720

Gratifikationsindex	Anzahlkosten (kg)	Caroten (kg)	Ertrag (kg)	GWR (kg)	Norme (kg)	Kat (kg)	Kohlen (kg)	Optime (kg)	Rezeptur (kg/100)	Substanz (kg)	Leistung (kg)	Transfudat (kg)	
1	2000	2	2000	2000	200	200	2000	400	600	100000	240	4	0,8
2	4000	5	5000	5000	500	500	4000	1000	1500	250000	6000	10	2
3	10000	10	10000	10000	1000	1000	8000	2000	3000	500000	10000	20	4
4	20000	20	20000	20000	2000	2000	16000	4000	6000	1000000	20000	40	8
5	50000	50	50000	50000	5000	5000	40000	10000	15000	2500000	60000	100	20

Gratifikationsindex	Anzahlkosten (kg)	Caroten (kg)	Ertrag (kg)	GWR (kg)	Norme (kg)	Kat (kg)	Kohlen (kg)	Optime (kg)	Rezeptur (kg/100)	Substanz (kg)	Leistung (kg)	Transfudat (kg)
6	25	2500	25	25000	2,5	20000	5	7,5	1050000	30000	500	1000
7	100	10000	100	100000	10	80000	20	30	5000000	120000	2000	4000
8	500	50000	500	500000	50	400000	100	150	25000000	600000	10000	20000
9												
10												

2. Observera att mängderna anges i gram och info som tillfäres i tabletter. Detta beror på att NIA 2012 s. 123 gällde pulver. Vissa p-kieheter kan hänfås i förhållandet mellan tabletter och misbrukdosor (F-1 ex. Borgele-Stenel, 4 uppl., s. 855). I NIA 2012 s. 510 anslå HD dock entablert motsvara en misbrukdos.

3. Galler även "andra tabletter" (av typ benodianepriner)

Beslag 2022 NFC

2022	Antal beslag	Totalmängd kg
<10g	12 699	31,2
<50g	15 599	101
<1000g	18 357	5 544

Dessa 19% fortf kriminellt

Innehav på köpet

En studie som Svensk Narkotikapolisförening publicerat gällande centrala Stockholm, citykärnan med Sergels torg som nav, under två månader 2019 har visat följande (sid 10 i Svenska Narkotikapolisens Tidskrift 18 september 2019 (<https://etidning.sn timer.org/1909/svenska-narkotikapolisens-tidskrift/269231/nr-4-2019/r/7>): Den ökning av ringa narkotikabrott som har skett sedan 2014 har till allra största del bestått av ringa innehav. Antalet konsumtionstillslag har i princip varit lika många som tidigare. Studien har därför fokuserat på innehav och visar att cirka 83 procent av innehavsbrotten går att härröra till upptäckt vid andra brott. De har därmed upptäckts i samband med drograttfylleri, misshandel eller annan brottslighet där förövaren även haft narkotika på sig. Innehavsbrotten kommer då "på köpet" och inga särskilda resurser har lagts på detta. Återstår 17 procent som bygger på direkt spaning av polis. Av dessa var cirka 3 av 4 tillslag bland ungdomar.

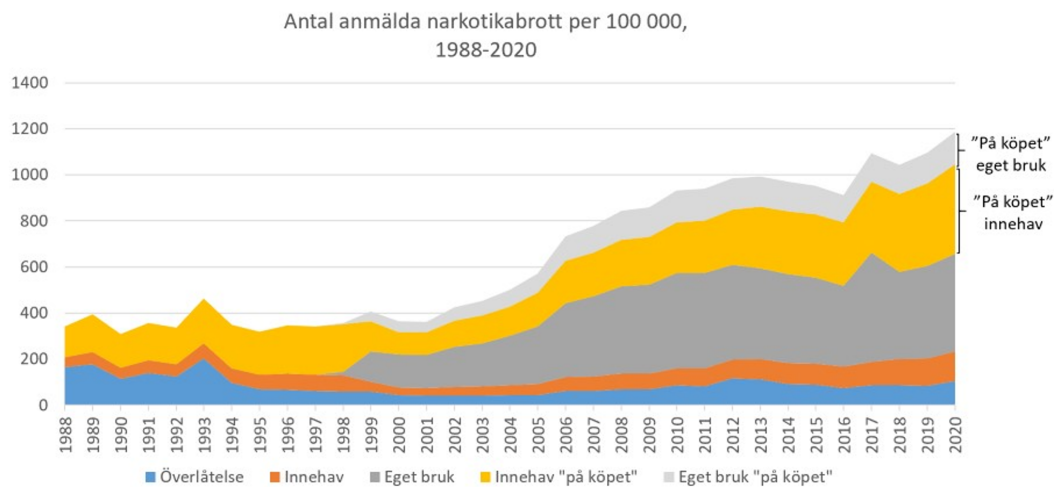
På samma tema har forskarna Ceccato, Ioannidis, Galanti, Magnusson och Magnusson i en opublicerad studie (*Cannabis offences in Stockholm, Sweden: A spatiotemporal analysis*) som skett i samarbete mellan KTH, KI, Polismyndigheten i region Stockholm och Malmö universitet kommit fram till följande:

Av 981 narkotikabrott, kopplade till endast cannabis, från 2019 till 2020 i Stockholm bestod 75 procent av dem av ingripanden som associeras till andra brottstyper och åtal såsom stöld, misshandel, våld, skadegörelse med mer samt trafikkontroller. Endast en fjärdedel av de rapporterade brotten var endast narkotikabrott. Vid 35 procent av de cannabisrelaterade brotten fanns även olaga vapeninnehav, mestadels kniv. Dessa resultat är också publicerade i studien Cannabisbrottens geografi i Stockholms län (CES, Rapport 2022:2), [Rapport \(kth.se\)](#)

Innehavsbrotten verkar utifrån dessa två studier till 75–83 procent bero på att polisen gjort insatser mot andra brott. Endast 17 till 25 procent av innehavsbrotten var enbart narkotikabrott. Till det kan läggas att 19 procent av innehavsbrotten skulle vara kvar vid en

avkriminalisering med innehavsgräns på 10 gram, således skulle då 81 procent kvarstå.

Anmälld statistik vs justerad

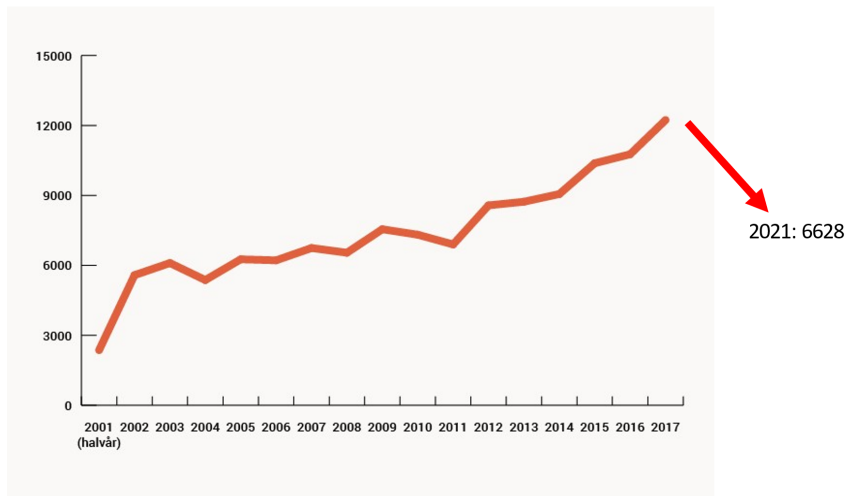
Konsumtion på köpet

I BRÅs "Narkotikaanvändning och misstankar om eget bruk bland ungdomar i Stockholm – Kortanalys 2/2018" (https://www.bra.se/download/18.10aae67f160e3eba6292b7e9/1520581863937/2018_Narkotikaanvandning_och_misstanka_r_om_eget_bruk_bland_ungdomar_i_Stockholm.pdf) framkommer följande: I ungefär en fjärdedel av alla anmälningar har misstanken om eget bruk uppstått efter att polisen initialt misstänkt en person för ett annat brott, alternativt att personen handlat på sådant vis att beteendet påkallat polisens uppmärksamhet (exempelvis genom att den misstänkta uppträtt berusat eller stökigt). I de fall där misstanke om eget bruk föranletts av en annan brottsmisstanke har trafikbrott eller olika typer av stöldbrott varit de mest förekommande.

Hur mycket resurser kan då frigöras?

I förhållande till de 1300 årsarbetskrafter som BRÅ anger arbetar med hela fältet narkotikabrottslighet är det oklart hur många som arbetar med ringa brott och hur många som arbetar med grövre brott. Sådan data finns inte heller hos Polismyndigheten. Dock kan konstateras att 1300 poliser totalt är relativt få, sett till att det finns över 20 000 poliser och att ett antal skulle bli kvar för såväl grövre narkotikabrott, som för de ringa brott som kommer på köpet vid andra brott. Tittar vi på exemplet Portugal, som brukar förkomma i debatten, så frigjorde de vid sin avkriminalisering inga polisresurser enligt dem själva. Det är fortfarande primärt polisen som upptäcker dem som använder narkotika och som beslagtar på plats och skickar personer till de så kallade avrådningskommissionerna. Ser vi på utvecklingen av antalet avrådningsärenden i Portugal de senaste åren (se figur nedan) tycks polisens resurser snarare ha ökat, även om det minskat avsevärt sedan 2017.

Exemplet Portugal

Hur är det då med frågan om att fördela resurser från polisen till vård och behandling? Det låter sig inte göras så lätt då polisverksamhet är en nationell kostnad, vård är regional och behandling regional eller kommunal. Sannolikheten att resurserna som eventuellt frigörs skulle komma vård och behandling till del är låg.

Något om körkort i sammanhanget

I debatten lyfts ibland att kriminaliseringen leder till att personer blir av med sitt körkort. Frågan är om det stämmer?

Detta handlar om "Återkallelsepunkt 5" gällande Transportstyrelsens riktlinjer. Där framgår att *"Du bedöms opålitlig i nykterhetshänseende (alkohol och/eller narkotika eller annat berusningsmedel). Det kan gälla om till exempel om polisen har tagit hand om dig för berusning vid ett antal tillfällen eller att det finns andra uppgifter om bruk av narkotika och/eller alkohol."*

Vi kan notera att det här rör sig om både den legala drogen alkohol och de illegala drogerna betecknade som narkotika samt även andra berusningsmedel. Det görs helt enkelt en bedömning över omdömet att köra bil. Något som skulle ske vare sig narkotikan var avkriminaliserad eller ej.

Spärrtiden är lägst en månad och högst tre år. Det kan också ges en spärrtid på körkortstillståndet. Tittar vi på siffrorna för 2021 var det i totalt 839 fall enbart punkt 5 som låg till grund för återkallelsen. Skulle det vara fler punkter som ligger till grund så signalerar det mer än ett ringa brott.